

Remissvar

2010-12-23

Utbildningsdepartementet

registrator@education.ministry.se

Lärlingsutredningens betänkande SOU 2010:19

"Lärling – en bro mellan skola och arbetsliv"

och

Utbildningsdepartementets promemoria U2010/5775/G

"Skolans och arbetsmarknadens regler vid gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsanställning"

Om Byggnadsindustrins Yrkesnämnd

Byggnadsindustrins Yrkesnämnd, BYN, är en partssammansatt organisation med uppgift att hantera innehållet i de utbildningsavtal som slutits mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom byggindustrin. En av de viktigaste uppgifterna är att verka för en kontinuerlig utveckling av den grundläggande yrkesutbildningen inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, så att den främjar livslångt lärande och ger en bra grund för elevers/studerandes utveckling till yrkesarbetare. En annan viktig del i BYNs verksamhet är ansvar för den lärlingsutbildning/färdigutbildning som krävs för att få yrkesbevis i BYNs yrken. Se vidare BYNs hemsida: www.byn.se.

BYNs parter är: Sveriges Byggindustrier, BI
Maskinentreprenörerna, ME
Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Byggnads
SEKO, Facket för Service och Kommunikation

Samtliga parter har medverkat i arbetet med remissvaret och står bakom de synpunkter och förslag som framförs.

BYGGNADSINDUSTRINS YRKESNÄMND

Postadress: BYN, Box 4028, 171 04 Solna Besöksadress: Vretenvägen 9, 4 tr, 171 54 Solna
Telefon: 08-564 881 60 Fax: 08-564 881 79 www.byn.se

Sammanfattning

BYN avvisar förslaget om:

- **ny tidsbegränsad anställning, gymnasial lärlingsanställning**

BYN anser

att mest avgörande för ungdomars övergång till arbete och anställning är att antalet utbildningsplatser stämmer överens med branschens framtida behov av yrkesarbetare.

BYN bifaller förslaget om:

1. utbildningskontrakt

BYN föreslår

att Skolverket ska ges i uppdrag att i samverkan med de nationella programråden ta fram förslag till standardkontrakt

2. frågor om **ansvar och försäkring** obligatoriskt ska regleras

BYN anser

att i de fall skadeståndsansvar ska kunna läggas på gymnasieelever bör detta ske endast utifrån principalansvaret i skadeståndslagen och inget annat.

att det ska vara tvingande för skolhuvudmän att teckna ansvarsförsäkring eller på annat sätt ta fullt ansvar för skador en elev orsakar och för vilka de kan anses skadeståndsskyldiga.

3. att det i Skollagen tydliggörs att **varken grundskoleelever eller gymnasieelever under utbildning ska anses som arbetstagare.**

4. om de **nationella programrådets roll**

BYN föreslår dessutom

att Skolverket ska ha uppdraget att ta fram både riktlinjer som är gemensamma för alla yrkesprogram och programspecifika riktlinjer för lärlingsutbildning.

8.1 Utbildningskontrakt

BYN bifaller förslaget om utbildningskontrakt eftersom det rätt utformat ger de som ska utbilda information om vad skolan förväntar sig av företag/handledare och vad den arbetsplatsförlagda utbildningen ska innehålla.

BYN föreslår

- att** Skolverket ska ges i uppdrag att i samverkan med de nationella programråden ta fram förslag till standardkontrakt. Företag och handledare ska inte behöva sätta sig in i olika programs sätt att utforma kontraktet i de delar som är gemensamma för alla yrkesprogram.
- att** kontraktet ska innehålla en detaljerad information om vilka kursmoment det utbildande företaget ska ta ansvar för. Det ska ske i en bilaga där skolan även informerar om när och på vilket sätt skolan genomför de moment som genomförs som skolförlagd utbildning.
- att** det i utbildningskontraktet tydligt ska framgå att huvudmannen har en ansvarsförsäkring och vilken omfattning den har samt vem som är kontaktperson i försäkringsfrågor. Se även under punkten 8.5!

8.2 Lag om gymnasial lärlingsanställning

BYN avvisar förslaget om ny tidsbegränsad anställning, gymnasial lärlingsanställning. Dels för att det inte finns några avgörande argument för att en anställning under grundutbildning skulle leda till att fler får anställning efter avslutad utbildning, och dels för att en anställning varken löser ansvarsfrågorna eller arbetsmiljöfrågorna på något nytt sätt.

Redan då BYN tog ställning till Lärlingsförsöket avvisade BYN förslaget om anställning under grundutbildningstiden. BYNs parter har genom avtal kommit överens om lärlingsanställning. Det är en anställning under färdigutbildningstiden, vilken följer efter en grundutbildning inom gymnasieskolan eller vuxenutbildningen. Erfarenheten visar att en anställning under färdigutbildningstiden och branschens vilja att ge studerande möjlighet till APU, har inneburit att ungdomar under normala förhållanden i hög utsträckning har fått arbete inom branschen.

Lärlingsutredningen har inte på något sätt visat att fler ungdomar skulle få anställning efter utbildningstiden av det skälet att de varit anställda under utbildningstiden. BYN anser att det är andra faktorer som är avgörande för övergången till arbetsmarknaden.

BYN anser

att mest avgörande för ungdomars övergång till arbete och anställning är att antalet utbildningsplatser stämmer överens med branschens framtida behov av yrkesarbetare.

BYNs bedömning är att den avgörande betydelsen för att ungdomar som gått Byggprogrammet inte har fått arbete är att det i vissa regioner har tagits in för många elever på en del inriktningar. Överintaget har skett trots branschens avrådan.

BYN föreslår

att antalet utbildningsplatser ska anpassas till elevernas val och med hänsyn till arbetsmarknadens behov.

Argument mot förslaget:

1. Det innebär en avgörande kvalitetssänkning om den ersättning som går till företagen ska användas till lön. Resurserna ska i stället användas till att utbilda kvalificerade handledare och erbjuda dem rimliga villkor för den utbildningsinsats de gör.
2. Möjligheten till anställning riskerar bli ett oseriöst lockbete, utan någon som helst koppling till utbildningens kvalitet.
3. Det kommer att skapas onödiga motsättningar om elever har olika villkor under sin utbildningstid.
4. En anställning under grundutbildning kan medföra undanträngningseffekter när det gäller övriga studerandes behov av APU/APL eller LIA.

8.5 Ansvar för vållande av skada

8.5.1 Inget utökad skadeståndsansvar för gymnasieelever

BYN anser

att lagförslaget, 8 §, gör gymnasieeleven mer långtgående skadeståndsskyldig än ”vanliga” arbetstagare vars skadeståndsskyldighet regleras av skadeståndslagen.

att i de fall skadeståndsansvar ska kunna läggas på gymnasieelever bör detta ske endast utifrån principalansvaret i skadeståndslagen och inget annat.

8.5.1 Tvingande med ansvarsförsäkring

BYN stödjer förslaget att frågor om ansvar och försäkring obligatoriskt ska regleras. Det ska vara tvingande för skolhuvudmän att teckna ansvarsförsäkring eller på annat sätt ta fullt ansvar för skador en elev orsakar och för vilka de kan anses skadeståndsskyldiga. Det ska inte regleras i utbildningskontraktet enligt Utbildningsdepartementets förslag i promemorian U2010/5775/G. Principen om frivillighet att teckna försäkring eller på annat sätt ta på sig det fulla ansvaret ska inte gälla elever i företagsförlagd utbildning.

BYN anser

att förutsättningen för att elever ska erbjudas arbetsplatsförlagd utbildning, oavsett om det är APU/APL eller gymnasial lärlingsutbildning, är att företagen vet att huvudmannen har en tillräckligt omfattande ansvarsförsäkring.

att det i utbildningskontraktet ska anges vem hos huvudmannen som är ansvarig för försäkrings- och skadefrågor.

8. 6. Elevstatus om anställningsavtal inte ingåtts.

BYN bifaller förslaget att det i Skollagen tydliggörs att elever i grundskola eller gymnasieskola **inte ska anses som arbetstagare.**

8.7 De nationella programrådets roll

BYN bifaller förslagen om de nationella programrådets roll, men att Skolverket ska ha uppdraget att ta fram både riktlinjer som är gemensamma för alla yrkesprogram och programspecifika riktlinjer för lärlingsutbildning.

Dessutom vill BYN klart deklarerat att det inte ska inrättas något nationellt lärlingsråd.

BYN föreslår

att regeringen ska ge Skolverket i uppdrag att även ta fram programgemensamma riktlinjer, som omfattar alla delar som är och bör vara gemensamma.

att det är nödvändigt och självklart att nationella programråden involveras eftersom gymnasial lärlingsutbildning sker inom ramen för respektive nationellt yrkesprogram, och att olika yrken har olika förutsättningar och ställer olika krav.

8.8 Uppföljning av kvaliteten i lärlingsutbildningen

BYN föreslår

att regeringen ger Skolinspektionen ett särskilt uppdrag att följa utvecklingen av den gymnasiala lärlingsutbildningen

Den gymnasiala lärlingsutbildningen har införts utan att det pågående lärlingsförsöket har slutförts eller utvärderats. Fokus verkar vara mer på kvantitet än kvalitet. BYN anser att gymnasiala lärlingsutbildningen bör få utvecklas i rimlig takt över tid. En alltför snabb och okontrollerad utbyggnad riskerar misskreditera hela lärlingsbegreppet och i förlängningen elevers möjlighet till arbetsplatsförlagt lärande.

Skolinspektionen ska årligen redovisa de brister de upptäcker i den gymnasiala lärlingsutbildningen.

BYN föreslår att regeringen uppdrar till Skolverket

- att** ta fram modeller för kvalitetssäkring av lärlingsutbildningen i samråd med nationella programråden och
- att** kontinuerligt följa upp kvaliteten i lärlingsutbildningen och effekterna av den samt att lämna förslag till förbättringar och
- att** tillsammans med nationella programråden analysera uppföljningar och rapporter, samt lämna förslag på hur den gymnasiala lärlingsutbildningen kan utvecklas.

Ansvar för uppföljningen kan inte läggas på det nationella och regionala programråden. Deras roll ska vara att utifrån Skolinspektionens och Skolverkets rapporter/uppföljningar dra slutsatser, identifiera förbättringsområden och lämna förslag till utvecklingsinsatser för ökad kvalitet.

Byggnadsindustrins Yrkesnämnd

Enligt uppdrag

Nils-Gunnar Bergander
Chef, BYNs kansli